

Sygn. akt III AUa 583/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja (spr.)
Sędziowie:	SA Krzysztof Szewczak SA Teresa Czekał
Protokolant: sekr. sądowy Maciej Mazuryk	

po rozpoznaniu w dniu 4 września 2013 r. w Lublinie

sprawy ze skargi K. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 29 grudnia 2011 roku w sprawie VI U 1437/11

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 17 kwietnia 2013 r. sygn. akt VI U 1828/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 583/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 grudnia 2011 r. Sąd Okręgowy w Radomiu oddalił odwołanie K. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznej Oddziału w R. z dnia 11 października 2011 r. w przedmiocie wstrzymania wypłaty jej emerytury od dnia 1 października 2011 r.

Pismem z dnia 21 grudnia 2012 r. K. B. wniosła do Sądu Okręgowego w Radomiu skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu wydanym w sprawie VI U 1437/11 w przedmiocie wypłaty emerytury.

Skargę uzasadniała wydaniem przez Trybunał Konstytucyjny orzeczenia z dnia 13 grudnia 2012 r. (Dz. U. z dnia 22 listopada 2012 r. poz. 1285).

W odpowiedzi na skargę, organ rentowy wniósł o jej oddalenie w części dotyczącej wznowienia postępowania i wypłaty emerytury za okres od dnia 1.10.2011 r. do dnia 21.11.2012 r.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Lublinie zmienił częściowo wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 29 grudnia 2011 roku w sprawie VI U 143/11 i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 6 października 2011 w ten sposób, że ustalił K. B. prawo do wypłaty emerytury od 1 października 2011 roku do 30 listopada 2012 roku, w pozostałej części uchylił wymieniony w pkt I wyrok i postępowanie umorzył, zaś wniosek o odsetki przekazał do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oddziału w R..

Podstawą wyroku były następujące ustalenia :

K. B. nabyła prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 r. W tej dacie pozostawała z stosunku pracy w Powiatowym Urzędzie Pracy. Decyzją z dnia 11 października 2011 r. organ rentowy wstrzymał K. B. wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 r., z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia.

Wyrokiem z dnia 29 grudnia 2011 r., wydanym w sprawie VI U 1437/11 Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Radomiu oddalił odwołanie K. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznej Oddziału w R. z dnia 11 października 2011 r. nr (...) w przedmiocie wstrzymania wypłaty jej emerytury od dnia 1 października 2011 r., biorąc za podstawę rozstrzygnięcia art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) Zgodnie z treścią tego przepisu prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Powyższe orzeczenie uprawomocniło się w dniu 20 stycznia 2012 r.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji RP.

Sąd Okręgowy wskazał, że skarga o wznowienie postępowania, złożona przez K. B., jest dopuszczalna. Podstawę orzeczenia wydanego w sprawie wnioskodawczyni stanowił art. 103 a ww. ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Badając zgodność z Konstytucją art. 28 ww. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych, Trybunał Konstytucyjny powiązał treść tego przepisu z treścią art. 103 a ww. ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskazując, że przepisy te nie znajdują zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oceniając skutki wyroku Trybunał wypowiedział się, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasową pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. W stosunku do tych osób przepis art. 28 ww. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw tj. z dniem 22 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1285).

W świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por.

postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r. V CO 43/08 LEX nr 564856, wyrok z dnia 21 listopada 2006 r. II PK 42/06 LEX nr 950622).

W stosunku do ubezpieczonych objętych rozstrzygnięciem Trybunału należy zatem dokonać rekonstrukcji stanu prawnego, powracając do stanu jaki obowiązywał zanim do ustawy o emeryturach i rentach z FUS został dodany art. 103a ww. ustawy. Przed wprowadzeniem tego przepisu nie istniał wymóg rozwiązania stosunku pracy celem realizacji prawa do emerytury. Ubezpieczonym, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. była wypłacana emerytura, mimo kontynuowania u pracodawcy, na rzecz którego wykonywali je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, gdyż nie obowiązywały w tym czasie żadne ograniczenia. W związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego prawo do wypłaty emerytury dla tej grupy ubezpieczonych zostało zachowane.

Z mocy art. 28 ww. ustawy o zmianie ustawy i finansach publicznych przepis art. 103a ww. ustawy o emeryturach i rentach z FUS znajdował zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem jego wejścia w życie – poczynając od dnia 1 października 2011 r., dlatego też od tej daty organ rentowy wstrzymał wnioskodawczyni wypłatę emerytury. Tym samym od tej daty wnioskodawczyni zachowała prawo do wypłaty emerytury.

W toku rozprawy wnioskodawczyni oświadczyła, że organ rentowy od dnia 1 grudnia 2012 r. podjął wypłatę emerytury.

Uwzględniając skargę o wznowienie postępowania Sąd Okręgowy na mocy art. 412 § 2 kpc zmienił częściowo zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego z dnia 29 grudnia 2011 r. oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i ustalił wnioskodawczyni prawo do wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r. tj. od dnia wstrzymania wypłaty świadczenia do 30 listopada 2012 r. Jak wyżej wskazano od dnia 1 grudnia 2012 r. ZUS podjął wypłatę emerytury wnioskodawczyni.

Za okres objęty żądaniem wypłaty świadczenia od dnia 1 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy uchylił własny wyrok i w tym zakresie umorzył postępowanie w trybie art. 477¹³ kpc.

Wniosek o ustalenie prawa do odsetek został przekazany do rozpoznania pozwanemu organowi rentowemu w trybie art. 477¹⁰ § 2 kpc, zgodnie z którym jeżeli ubezpieczony zgłosił nowe żądanie, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu.

Apelację od tego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. zaskarżając wyrok w części przyznania prawa do wypłaty emerytury od 1 października 2011 do 30 listopada zarzucając :

- naruszenie prawa materialnego - art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 z uwagi na zmianę decyzji i wznowienie wypłaty od 1. 10. 2012 roku .

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę wyroku i oddalenie skargi .

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne i aprobuje argumentację prawną przedstawioną w motywach zaskarżonego wyroku.

Postawiony w apelacji zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego - art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) jest chybiony. Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie K 2/12, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że „art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 roku, Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązywania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy poza sporem pozostawał fakt, że wnioskodawczyni należy do kręgu osób objętych przedmiotowym orzeczeniem albowiem prawo do emerytury nabyła w dacie 1 marca 2009 roku, a więc w okresie, kiedy realizacja prawa do tego świadczenia nie wymagała rozwiązania stosunku pracy.

W świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne

Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją oznacza, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r. V CO 43/08 LEX nr 564856, wyrok z dnia 21 listopada 2006 r. II PK 42/06 LEX nr 950622).

W sytuacji więc, gdy wstrzymanie wnioskodawczyni wypłaty emerytury od dnia 1 października a 2011 roku nastąpiło na podstawie przepisu prawnego niezgodnego z Konstytucją - wnioskodawczyni przysługuje prawo do tego świadczenia od daty wstrzymania jego wypłaty.

Odnosząc się do zarzutu pominięcia art. 190 ust 3 Konstytucji stwierdzić należy przede wszystkim, że całkowicie chybione są wywody apelacji jakoby przepis ten uzasadniał prezentowany pogląd, że zakwestionowana norma powinna być stosowana w odniesieniu do stanu faktycznego sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału w Dzienniku Ustaw, t.j. sprzed daty 22 listopada 2012 roku.

Apelujący pomija te uregulowania prawne, w tym zawarte w Konstytucji, które w sposób wyraźny wskazują na retroaktywne skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego orzekającego o niekonstytucyjności przepisu prawa.

Zgodnie z art. 190 ust. 4 Konstytucji orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Przyjęcie stanowiska apelującego przekreśliłoby sens instytucji wznowienia postępowania (którego celem jest przecież wydanie orzeczenia zgodnego z prawem) w sytuacji, gdy orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego zawiera wiążące stwierdzenie, iż akt normatywny pozostaje w sprzeczności z aktem prawnym wyższego rzędu.

W nowym stanie prawnym, ukształtowanym w następstwie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, rozpatrzenie sprawy jest nie tylko dopuszczalne, ale możliwość taka jest ujęta jako podmiotowe, konstytucyjne prawo jednostki. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2006 roku, I PK 116/05 (LEX nr 214272), realizację reguły określonej w art. 190 ust. 4 Konstytucji, stanowi na gruncie postępowania cywilnego przepis art. 401¹ k.p.c., nakazujący wznowienie postępowania sądowego w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową, lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

W konsekwencji, po wznowieniu postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c. sąd stwierdzając, iż orzeczenie zostało wydane na podstawie obowiązującego aktu prawnego, ma jednocześnie przesłankę do innego rozstrzygnięcia sprawy, uznając, że choć akt ten obowiązywał, to jednak nie powinien być zostać w sprawie zastosowany, co okazało się dopiero po wydaniu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny.

Podzielenie argumentacji apelującego przekreśliło by także sens instytucji pytania prawnego przewidzianego w art. 193 Konstytucji, który stanowi, że każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Istota pytania prawnego sprowadza się bowiem do zastosowania orzeczenia Trybunału do zaistniałego w przeszłości stanu faktycznego przez Sąd orzekający w danej sprawie.

Odnosząc powyższe rozważania do sytuacji faktycznej zaistniałej w rozpoznawanej sprawie stwierdzić należy, iż prawidłowo Sąd pierwszej instancji uznał, że skoro rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonej decyzji oparte zostało na przepisie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który uznany został za niekonstytucyjny, to nie mógł on stanowić podstawy wstrzymania wypłaty emerytury wnioskodawczyni od 1 października 2011 roku.

Mając te wszystkie względy na uwadze i z mocy art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.